

В.В. Петлюченко, старш. викладач
Херсонський національний технічний університет

СИРОВИННА БАЗА ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНУ: АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ

Постановка проблеми. В умовах ринкових перетворень та інтеграції України в світовий економічний простір, великого значення набуває стійкий розвиток однієї з провідних галузей національної економіки – харчової промисловості. Підприємства цієї галузі повинні бути конкурентоздатними для забезпечення формування експортного потенціалу та національного бюджету країни, гарантування продовольчої безпеки населення, взаємозв'язку з аграрним виробництвом, залучення в країну іноземного капіталу та досягнення високої національної конкурентоздатності. Саме тому наявність якісної, конкурентоспроможної сільськогосподарської сировинної бази харчових підприємств є основним питанням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості та проблеми розвитку харчової промисловості України досліджуються протягом тривалого часу багатьма провідними вченими: П. Борщевським [1], Л. Дейнеко [2], І. Макаренко [3], О. Сарапіною [4], М. Сичевським [5], Н. Скопенко [6], Ю. Ушкаренко [7] та ін. Дослідники пропонують теоретичні та практичні рекомендації щодо удосконалення механізмів господарювання у харчовій галузі. Проте багато аспектів із зазначеної проблеми потребують більш детального вивчення та дослідження, а саме проблеми ефективного розвитку сільськогосподарської сировинної бази харчових підприємств в конкретних регіонах України.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз сучасного стану та актуальні проблеми сільськогосподарських сировинних ресурсів підприємств харчової промисловості Херсонської області.

Виклад основного матеріалу досліджень. Природні умови, потужний аграрний потенціал, чисельність населення та форми організації виробництва Херсонської області стали найважливішими факторами розміщення основної переробної ланки агропромислового сектору – харчової промисловості. Велика потенційна місткість продовольчого ринку, привабливість галузі для інвесторів, місце розташування

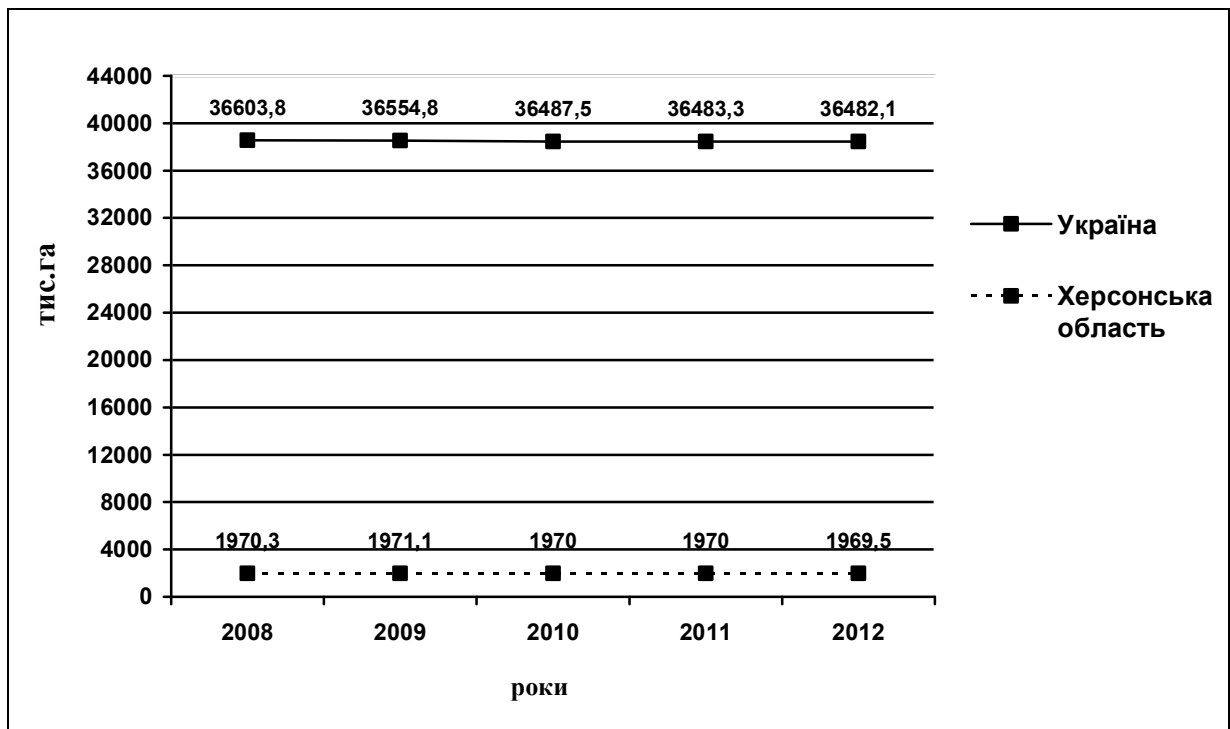
підприємств галузі і орієнтація на кінцевий попит визначають її соціально-економічну значимість серед інших галузей області.

Харчова промисловість регіону налічує великі, середні і малі підприємства, що виробляють широкий асортимент харчових продуктів. Серед них – птахоферми, м'ясо- та молокопереробні заводи, маслозаводи, виробники борошна і борошняних виробів, круп, сирів, кетчупу, майонезу, консервованих овочів та фруктів, хлібопекарські комплекси тощо, які розташовані у місті та 18 районах області. В умовах розвитку конкуренції питання щодо підвищення ефективності функціонування та конкурентоспроможності харчових підприємств області набувають актуальності, тому що від рівня їх розвитку та стабільного функціонування залежить стан регіональної політики, розвиток внутрішнього ринку, продовольча безпека та рівень життя населення.

Херсонська область є аграрним регіоном і харчові підприємства області активно розвиваються на власній якісній сільськогосподарській сировині, яка забезпечує процес виробництва кінцевого продукту – продуктів харчування. Сприятливий клімат та родючі землі області сприяють розвитку високопродуктивного, багатогалузевого сільського господарства, яке спеціалізується на молочно-м'ясному тваринництві та рослинництві зерно-овочевого напрямів поєднаних з баштанництвом, виноградарством, садівництвом, забезпечуючи підприємства харчової промисловості сировиною.

Станом на 2012 р. територія Херсонської області охоплює 2846,1 тис. га земель, що складає 4,7 % площі України. В її структурі сільськогосподарські угіддя складають 1969,5 тис. га (69,2 %) у тому числі рілля 1776,6 тис. га (90,3 %). В області висока природна родючість землі. Сільськогосподарські угіддя оцінюються у 68 балів (середній по Україні – 62), рілля – 73 бали (по Україні – 63) [8]. На рис.1 представлено динаміку обсягів сільськогосподарських угідь, які знаходяться у володінні та користуванні сільськогосподарських підприємств та господарств населення Херсонської області.

Площа сільськогосподарських угідь Херсонської області за аналізований період зменшилась на 0,1 % і складає від загальної площі сільськогосподарських угідь України 5,0 %. Зменшення обсягів площі відбувається в наслідок деградації землі від використання мінеральних добрив, де найбільшу питому вагу займають азотні добрива, що призводить до виснаження ґрунтів та не сприяє підвищенню урожайності сільськогосподарських культур.

Динаміка обсягів сільськогосподарських угідь України та Херсонської області за 2008-2012 рр.

Джерело: аналізовано за даними [9].

Серед зернових культур традиційним є вирощування в області пшениці, у тому числі озимої, вівса, ячменю та проса. Провідною технічною культурою в Херсонській області є соняшник, посіви якого займають останнім часом 25% території. Площа зайнята під посівами пшениці та інших зернових і бобових складає 45-50% сільськогосподарської площі. Максимальний розвиток у регіоні отримали галузі овочівництва та вирощування баштанних культур [8]. Одне з важливих місць в структурі агропромислового комплексу області займає вирощування винограду. Ефективність виробництва основних видів продукції галузі рослинництва наведено у таблиці.

Аналіз виробництва основних видів сільськогосподарських культур Херсонської області, доводить, що за останній час суттєво зросли як в Україні так і в Херсонській області наступні показники: виробництво овочів на 23,9 % і складає 11 % від загального показника по Україні, плодів і ягід на 22,4 % і становить 6,1 % від загального показника. Поступово підвищилось в області виробництво винограду на 3,2 %. Проте, з зміною кліматичних умов в регіоні, які пов'язані з посушливим та

спекотним літом, відбувається значне зниження виробництва зернових та зернобобових культур на 29,6 %.

Динаміка виробництва основних сільськогосподарських культур Херсонської області за 2008-2012 рр., тис. т

Показник	Роки					2012р. до 2008р.,%
	2008	2009	2010	2011	2012	
Зернові та зернобобові культури	2332,4	1724,3	1796,6	2285,6	1642,6	70,4
Цукрові буряки (фабричні)	25,4	15,3	17,0	25,4	19,8	78,0
Насіння соняшнику	737,3	677,4	591,9	776,7	741,8	106,1
Картопля	623,6	551,6	474,2	733,9	750,5	120,3
Овочі	413,0	431,1	415,5	527,6	511,9	123,9
Плоди та ягоди	96,5	97,7	101,6	109,2	118,1	122,4
Виноград	44,3	44,5	44,8	45,2	45,7	103,2

Джерело: аналізовано за даними [8].

Активно розвивається в Херсонській області і тваринницька галузь, яка представлена свинарськими, молочними комплексами та птахофермами. Від загальних показників України в Херсонській області 14,1 % складає виробництво м'яса, 12,4 % молока, 16,4 % яєць та 4,1 % вовни [8]. Активну тенденцію до зростання має виробництво яєць, як в Україні на 29,2 %, так і в Херсонській області на 23,2 %, проте спостерігається зниження виробництва вовни в Україні на 8 %, в Херсонській області на 24,4 %, що пов'язано з зменшенням поголів'я худоби причиною чому є знищення пасовищ та недостатність кормів.

Реформування в агропромисловому комплексі привело до розширення асортименту і підвищення якості продовольчих товарів, проте останнім часом насичення споживчого ринку продуктами харчування відбувається частково за рахунок переробки значної кількості імпортованої сировини.

Висновки. Таким чином, найважливішим завданням сільськогосподарських підприємств є виробництво продукції із заданими технологічними властивостями, яка має відповідати екологічним і санітарним вимогам. Від розвитку та забезпечення інтересів вітчизняного

аграрного виробника залежить конкурентоспроможність харчових підприємств та продовольча безпека країни.

Бібліографічний список: 1. Борщевський П.П. Підвищення ефективності розвитку і розміщення харчової промисловості / П.П. Борщевський, Л.Г. Чернюк, О.Б. Шмаглій. – К.: Наукова думка, 1994. – 160 с. 2. Дейнеко Л. Розвиток стратегічного потенціалу харчової промисловості України / Л. Дейнеко, П. Купчак // Харчова і переробна промисловість. – 2009. – № 6. – С. 5-9. 3. Макаренко І.О. Сучасні механізми стабілізації діяльності підприємств харчової промисловості / І.О. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 2 (56). – С. 93-100. 4. Сарапіна О.А. Особливості та основоположні принципи здійснення фінансової реструктуризації підприємств харчової промисловості / О.А. Сарапіна // АгроСвіт. – 2011. – № 15. – С. 8-11. 5. Сичевський М.П. Удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку харчової промисловості України: монографія / М.П. Сичевський. – К: Науковий світ. – 2004. – 374 с. 6. Скопенко Н.С. Сучасний стан і перспективи розвитку харчової промисловості України на основі формування інтегрованих структур / Н.С. Скопенко // Актуальні проблеми економіки. – К., 2011. – № 4(118). – С. 103-110. 7. Ушкаренко Ю.В. Особливості ефективного управління конкурентоспроможністю підприємств харчової промисловості / Ю.В. Ушкаренко // АгроСвіт. – 2013. – № 15. – С. 3-6. 8. Проект програми розвитку земельних відносин та охорони земель у Херсонській області на 2014-2018 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.kherson.ua/upload/25.11.2013-775.doc>. 9. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

Петлюченко В.В. Сырьевая база предприятий пищевой промышленности региона: анализ современного состояния. Проанализировано современное состояние сырьевых ресурсов пищевых предприятий Херсонской области и определены актуальные проблемы их эффективного развития.

Petluchenko V. Raw material base of the enterprises of food industry of the region: analysis of the current state. Analyses the current state of the raw material resources of the food enterprises of Kherson region and identified current problems of their effective development.